

EKONOMİK BÜYÜMENİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ AÇISINDAN BANKA KREDİLERİ VE RİSK TRANSFER YÖNTEMLERİ

Uğur TÜRKEL¹

ÖZET

Sürdürülebilir bir ekonomik büyümenin sağlanması birçok faktöre bağlıdır. Bunlardan biri de banka kredilerinin etkin ve verimli alanlarda kullanılarak, katma değer yaratabilmesidir. Bu durum sağlanırken bankalar, kredi riski gibi, risklerle de karşılaşmaktadırlar. İlgili riskler bankalarca yönetilebileceği gibi, çeşitli kurumlarla da paylaşılıp transfer edilebilmektedir. Bu kapsamdaki yaygın uygulama alanlarından biri olan kredi garantörlüğünün de, günümüzde diğer ekonomik unsur ve faaliyetlerle yakın etkileşimi olmaktadır. Çalışmada kredi garantörlüğü kapsamında kullanılan kredilerin; sanayi üretimi, dış ticaret ve istihdam gibi unsurlar üzerindeki etkileriyle beraber milli gelir ve büyüme yaratabilme imkânları iki farklı model oluşturularak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Milli Gelir, Kredi Garantileri, Ekonomik Büyüme

Jel Kodları: E01, H81, O47

BANK LOANS AND RISK TRANSFER METHODS IN TERMS OF SUSTAINABILITY OF ECONOMIC GROWTH

ABSTRACT

Achieving sustainable economic growth depends on many factors. One of them is that bank loans can create added value by using them in effective and efficient areas. While this is achieved, banks also face risks, such as credit risk. Related risks can be managed by banks, as well as shared and transferred with various institutions. Credit guarantees, which is one of the common application areas in this scope, has close interaction with other economic factors and activities today. In the study, the effects of loans used under loan guarantee; the possibilities of creating national income and growth together with its effects on factors such as industrial production, foreign trade and employment have been studied by creating two different models.

Keywords: National Income, Loan Guarantees, Economic Growth

Jel Codes: E01, H81, O47

1. GİRİŞ

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, reel değer yaratma konusunda bankacılık sektörünün üstlendiği görev büyük önem taşımaktadır. Doğrudan reel değer üretme fonksiyonuna sahip olmayan bankacılık sektörü, reel değer üreten sektörlerle aracılık fonksiyonu ile kaynak aktarım görevini yürütür. Bu sebeple, sermaye birikimleri ve kaynakları verimli alanlara yönlendirerek ekonomik büyüme yaratması açısından en önemli sektörlerden biridir. Yani bankalar, reel sektörün üretkenliğinin arttırılmasına ve dolayısıyla ekonomik büyümeye dolaylı katkı sağlamaktadırlar. Ayrıca, tasarruf

¹ Arş. Gör. , ugur.turkel@marmara.edu.tr, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu, ORCID No:207414594 "TÜBİTAK-BİDEB 2211 Doktora Bursu" desteğiyle yazdığım tezinden üretilmiştir.

sahipleri ve fon talep edenler için piyasa aksaklıkları, diğer bir deyişle bilgi ve işlem maliyetleri, fon aktarımında maliyet artırıcı unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Kùçük tasarrufları bir havuzda toplayarak ölçek ekonomisinden yararlanmayı mümkün kılan bankalar işlem ve bilgi maliyetlerini azaltarak da ekonomik büyümeyi arttırmaktadır.

Bankalar, kredileri aracılığıyla; reel sektöre yatırım, üretim yapma ve istihdam yaratma imkanı sunma, kriz dönemlerinde destek olma gibi işlevleriyle ekonomik büyüme ve gelişme açısından önemli bir misyon üstlenmektedirler. Ancak mal ve hizmet piyasalarının özellikle de finansal piyasaların küreselleşmesi, beraberinde bankacılık hizmetlerini de yaygınlaştırmış ve çeşitlendirmiştir. Bu durum, bankaların üstlendiği risklerin çeşitlenerek artmasına neden olmaktadır. Yani, bankacılık sektörü yapısı gereği birçok riskle karşılaşmaktadır.

Bankacılık sektöründe başarısızlığa sebep olacak bu risklerin tanımlanması, incelenmesi ve yönetimi; gerek finansal sektör gerekse etkileşim içinde olduğu diğer sektörler için son derece önemlidir. Bu riskleri iyi analiz edebilen ve yönetebilen bankalar rakiplerine üstünlük sağlamakta, sermayelerini güçlendirmekte, karlılığını arttırmaktadırlar. Bu riskleri iyi yönetemeyenlerse arzuladıkları hedefleri gerçekleştirememekte ve başarıya ulaşamamaktadırlar.

Kredi riski ve yönetilmesi bankalar için ayrıca önemlidir. Çünkü kredilerin yeniden yapılandırılması, taksit ödemelerindeki gecikmeler ya da borçlunun iflası gibi kredinin geri dönüşünü yakından etkileyen olaylar bankanın nakit akışlarını bozabilmektedir. Öte yandan bankalar tarafı oldukları kredi işlemlerinde, borçlusunun temerrüde düşme ihtimalini bilmek istemektedirler. Kredilerin temerrüt riskini ölçmek için değişik modeller kullanılabilir. Bunlar, niteliksel modellerden yoğun biçimde nicel olabilmeye kadar çok geniş bir çerçevede incelenebilmektedir. Bu modeller genelde birbirlerini tamamlayıcı niteliktedir; yani bankalar kredi miktarlarını belirleyip fiyatlarken, bu modellerden birçoğunu aynı anda kullanabilmektedir. Günümüzde bankalar arka planda oldukça teknik ama uygulamada pratik kredi riski ölçüm yöntemleri geliştirmek için oldukça çaba ve zaman harcamaktadırlar.

Kredi verenlerin taleplerine karşın; sınırlı sermaye ve kaynaklarla faaliyette bulunan küçük ve orta boy işletmelerin, zorlu ekonomik koşullarda üretim yapma, istihdam yaratma, kar elde ederek sermaye birikimini arttırma çabası içinde, bir de teminat için artı bir değer yaratma zorunluluğu kendilerini zor durumda bırakmaktadır. Bu durumda ilgili işletmeler, daha az teminat talep eden, daha basit işlemler gerektiren kredi planlarını tercih etmektedirler. İşte bu noktada, hem kredi vereni hem de kredi alanı rahatlatmak için, özellikle devletlerin küçük-orta boy işletmeleri koruma amacı dâhilinde, teminat problemine çözüm getirebilecek sistemler ortaya çıkmıştır. Bu sistemlerin başında, devletin veya bir kurumun verilen kredilere, kredi alan lehine kefil (garantör) olması gelmektedir. Bu amaçla, gerek bir devlet, gerekse özel sektör inisiyatifi ile kurulmuş bulunan özel amaçlı kurumlara 'Kredi Garanti/Kefalet Sistemleri /Kuruluşları / Fonları' denmektedir.

Geçmiş 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyılın başlarına dayanan kredi garanti fonları, Avrupa’da gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerde özel sektör güdümlü kalkınmayı sağlamak üzere kurulmuş ve işlev görmüşlerdir. Bugün, 100 kadar ülkede 2250’den fazla kredi garanti fonu vardır. Bunların büyük çoğunluğu karşılıklı garanti dernekleri, devlet tarafından yönetilen ulusal fonlar, özel şirket statüsünde olan fonlar, iki veya çok taraflı kooperatifler ve sivil toplum kuruluşları tarafından yönetilen fonlardır.

Ülkemizde de AECM (Avrupa Kredi Kefalet Kuruluşları Birliği) üyeliği kapsamında faaliyet gösteren kurumların iki temel fonu bulunmaktadır. Bunlardan TESKOMB (Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği), 921 yerel kooperatif ve 32 Bölgesel Kooperatifler Birliği’nden oluşan bir yapının amir kuruluşu ve ulusal boyuttaki düzenleyicisi (koordinatörü) olup; esnaf ve sanatkârların kredi kaynaklarına erişimlerini kolaylaştırmakla yükümlüdür. KGF (Kredi Garanti Fonu) ise, öncelikli olarak gelecek vadeden işletmeler olmak üzere tüm işletmelerin finansmana erişimine yardımcı olarak, büyüme ve kalkınmaya destek vermek gibi bir misyona sahiptir. KGF, teminat yetersizliği dolayısıyla çeşitli destek veya kredi imkânlarından yeterince faydalanamayan KOBİ ve KOBİ dışı işletmelerin, “müteselsil kefil” olarak krediye erişimlerini sağlamaktadır.

Bu kuruluşlar temelde, kefalet verdikleri kredilerin geri ödenmemesinden oluşan zararların bir kısmını karşılarlar. Böylece borç veren finansörü, küçük işletmenin tek başına karşılayamayacağı riskin önemli bir kısmından kurtarmış olurlar. Amaç, finansal kurumların (banka/kredi kuruluşu), sağlıklı bir yapısı veya projesi olan fakat kredi almasında gerek teminat gerekse farklı nedenlerle sorun olan işletmelere kredi vermelerini teşvik etmektir. İlgili kredi garanti fonlarının, küçük teşebbüslere borç/teminat vermesi yoluyla, kaynakların tam olarak kullanılmadığı ekonomilerde, ilgili boşluğu doldurarak ekonomik büyümeyi sağladığı söylenebilmektedir.

Bu bağlamda çalışmada, Türkiye’nin de dâhil olduğu seçili OECD ülkeleri için kredi garantörlüğü kapsamında kullanılan kredilerin, diğer temel makroekonomik göstergelerle birlikte kişi başına düşen milli gelirin oluşumuna etkisini saptamak ve bu doğrultuda geliştirilebilecek ekonomik büyüme politikalarına katkı sağlamak amaçlanmıştır. Uygulamada OECD’ye ve AECM’ye üye 12 ülkenin 2009 - 2017 dönemine ait 9 yıllık verilerinden yararlanılarak kişi başına düşen milli gelir düzeyini etkileyen seçili temel değişkenlerden oluşan panel veri seti, ilgili bilgisayar paket programları kullanılarak, en uygun ekonometrik modeller tahmin edilmeye çalışılmıştır; elde edilen çıktı ve sonuçlar incelenip yorumlanmıştır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Literatür taraması “kredi garantörlüğü” ve “ekonomik göstergeler ve milli gelir” açısından olmak üzere iki başlık altında yapılmıştır.

Kredi garantörlüğü ile ilgili literatür taraması, dünya uygulamaları ile ilgili çalışmaların ve Türkiye’deki uygulama alanı olan Kredi Garanti Fonu ile ilgili çalışmaların yer aldığı iki ayrı başlık altında yapılmıştır. Yurtdışında yapılan çalışmaların 2010 yılına kadar daha yaygın olduğu görülürken; Türkiye’de yapılan ve

seçili olanları aşağıdaki tabloda paylaşılan çalışmalar ise, Kredi Garanti Fonu uygulamalarının kapsamının genişletildiği 2010 yılından sonra yoğunlaşmaktadır.

Tablo 1: Türkiye İçin Yapılan Seçilmiş KGF Çalışmaları

Yazar	Yıl	Eser Adı	Sonuç
Alptekin	2009	Küresel Krizin Türkiye Ekonomisi ile Sanayisine Yansımaları ve Dipten En Az Zararla Çıkış Yolları	Açıklanan teşvikler kapsamında KGF Hazine desteğiyle sağlanan %65 kefalete, bankaların da %35'ini üstlenerek krediyi verebileceği söylenmiştir.
Yazıcı	2010	KOBİ Finansmanına Alternatif Destek: Hazine Garantili Kredi Garanti Fonu Kefaleti	Kredibilitesi yüksek müşterilerin KGF'ye ihtiyaç duymadığı ve KGF'ye başvuran riskli müşterilerin de yeterli talebi oluşturamadığı savunulmuştur.
Değirmenci	2011	Türkiye ve Dünya'daki Kredi Garanti Sistemleri, Türkiye'deki KGF A.Ş.'nin Kefalet Hacminin ve İşlerliğinin Arttırılabilmesi İçin Yapılabilecekler	KGF kefaletlerinin amacına ulaşabilmesi için; bankalara yapılan ödemelerin belli bir plana göre yapılması, sektörel ve bölgesel uzmanlaşmaya gidilmesi ve kredi sigorta şirketlerinin kurulması önerilmiştir.
Emir	2011	Finans Kaynakları ve Samsun'daki KOBİ'lerin Durumu	KGF'nin ilgili bölgede Kobi'lerin teminat yetersizliklerini gidererek iş fikirlerinin gerçekleşmesinin sağladığı belirtilmiştir.
Zerenler ve Bayındır	2011	KOBİ Kredileri ve Kefalet Destekleri Kredi Garanti Fonu A.Ş. Örneği	KGF'nin kredi kullanım sorunu yaşayan KOBİ'lerin sorununu giderdiği yazılmıştır.
Bayar	2012	Girişimcilik Finansmanında Risk Sermayesi ve Melek Finansmanı	KGF'nin iştiraki olan kurumlarla ilişkisi ve işbirliği ele alınmıştır.
Özdemir ve Mangal	2012	Bir Kariyer Tercih Olarak Girişimcilikte Dışsal Faktörlerin Etkisi	KGF'nin üstlendiği risk ile KOBİ'lerin banka kredilerine ulaşmadaki etkisine değinilmiştir.
Gök ve Uçar	2013	Diyarbakır'da Faaliyet Gösteren KOBİ'lerin Finansman Sorunu Çözümünde Kredi Garanti Fonu	KGF'nin KOBİ'ler arasında yaygınlaşmama sebebi, uygulama ayrıntılarından habersiz olmalarına bağlanmıştır.
Büyükan ve Tiryakioğlu	2016	Girişimci Devlet, Yenilikçi Finansman: Türkiye İçin Bir Politika Arayışı	KGF'nin KOBİ'lerin kredilere ulaşabilmesindeki rolü ve sağladığı %80'e varan kefalet ele alınmıştır.

Önkol ve Küçükko caoğlu	2016	Türkiye'deki Kredi Garanti Fonu A.Ş.'nin Kefalet Hacminin ve İşlerliğinin Arttırılabilmesi için Yapılabilecekler	KGFnin işlevselliğinin ve kefalet hacminin arttırılabilmesi için risk yönetimi ve değerlendirmesinin önemi belirtilmiştir.
Üstün	2016	Kredi Garanti Fonu Dünyadaki Örnekler ve KOBİ'lere Sağladığı Destekler	KGF kefaletlerinin KOBİ'lerin krediye ulaşma konusundaki etkileri incelenmiştir.
Durama z	2017	Banka Kaynaklarının KOBİ'lere Ayrıcalıklı Sunumu: Kredi Garanti Fonu ve Farklı Ülke Uygulamaları	Özel banka ve girişimlerin öncülüğündeki kredi garanti sistemlerinin KGF üzerindeki Hazine yükünü azaltacağı belirtilmiştir.

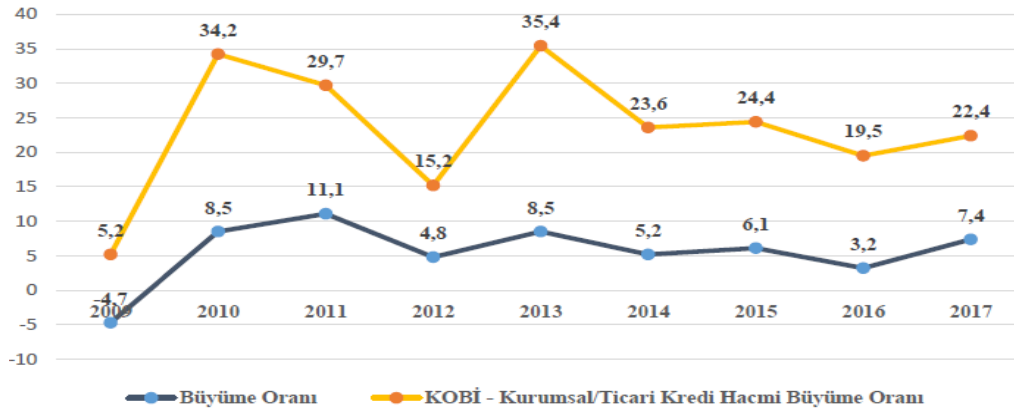
Ekonomik göstergeler ve milli gelir açısından literatür taraması ise, konuyla ilgili seçilmiş panel veri çalışmaları ve Türkiye için yapılmış çalışmalar olmak üzere iki başlık altında yapılmıştır. Konu ile ilgili literatürdeki çalışmaların büyük bir kısmı hem zaman hem de ülke boyutunu taşıyan panel veri analizlerine dayanmaktadır. Türkiye içinse; genelde finans sektörü ve finansal gelişme, özelde ise bankacılık sektörü kredileri ile milli gelir arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmaların yer aldığı söylenebilir. Milli gelir düzeyleri ve ekonomik büyümeyi içeren çalışmalarda genel olarak makroekonomik değişkenler kullanıldığı, ancak görece daha özel sayılabilecek verilerin (kredi garantörlüğü gibi) göz ardı edildiği görülmüştür. Bu sebeple, bu çalışmayla ilgili alanlarda farklı bir değerlendirme alanı sunulması da amaçlanmıştır.

3. KGF'NİN TÜRKİYE EKONOMİSİNE ETKİLERİ

KGF kurulduğu yıl olan 1994'ten 2016 yılı sonuna kadar işletmelere 37.180 adetle toplamda 16 milyar 341 milyon TL'lik kefaletli kredi sağlamıştır. KGF'nin 2017 yılına ait faaliyet raporunda yer alan verilere göreyse, 2017 sonu itibariyle KOBİ ve KOBİ dışı işletmelere 334.862 adet ve 224 milyar 457 milyon TL'lik krediye, toplamda 199 milyar 815 milyon TL'lik kefalet verilmiştir. Yani sadece 2017'de KGF kefaletiyle kullanılan kredilerin, 1994'ten 2017'ye kadar kullanılan kredilerin 15 katı büyüklüğünde olduğu gözükmektedir. Söz konusu artışta Hazine destekli kefalet tutarının ilgili yıl için toplamda 250 Milyar TL'ye kadar çıkartılmasının rolü çok büyüktür. Bu sebeple KGF'nin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkileri incelenip, yorumlanırken ağırlıklı olarak 2017 yılı verileri esas alınmıştır.

3.1. Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkileri

Aşağıdaki şekilde görüleceği üzere, 2009-2017 yılları arasındaki büyüme oranları ile KGF kredilerinin de dâhil olduğu kredi sınıfının kredi hacimlerinin yıllık değişim oranları karşılaştırıldığında, büyüme trendi ile kredi hacminin değişim trendlerinin genelde aynı yönde olduğu, kırımların, yükseliş veya inişlerin neredeyse aynı dönemlerde gerçekleştiği gözükmektedir.

Şekil 1: KOBİ-Kurumsal/Ticari Krediler ile Büyüme Arasındaki İlişki

Şekilden de görüleceği üzere 2015 yılında %6,1, 2016 yılında %3,2 üzere büyüyen ekonomi; 2017 yılında, bir önceki yıla kıyasla, beklentilerin de üzerinde %7,4 oranında büyümüştür. Bu durum IMF ve OECD gibi kurumların gözünden kaçmamıştır. Nitekim IMF yayınladığı raporda Türkiye'nin 2017 büyümesinin; artan üretim faaliyetleri, ihracattaki toparlanma ve daha genişlemeci mali politikaların (KGF kefaletli kredilerin ve diğer teşviklerin) etkisiyle beklenenden güçlü gerçekleştiğini belirterek, gelecek dönem büyüme ve istihdam beklentilerini revize etmiştir. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) de benzer şekilde Türkiye'nin 2017 yılı büyüme verisini esas alıp, KGF'deki hızlı başarıyı niteleyerek gelecek yıllar için öngördüğü büyüme tahminini yükseltmiştir.

Sonuç olarak, kredi genişlemesiyle ekonomik büyüme arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir. Yani KGF kredileri başta olmak üzere, hükümet tarafından uygulanan diğer teşvik politikaları ekonomiyi canlandırarak büyüme sağlayabilmiştir.

3.2. Sanayi Üretimi Üzerindeki Etkileri

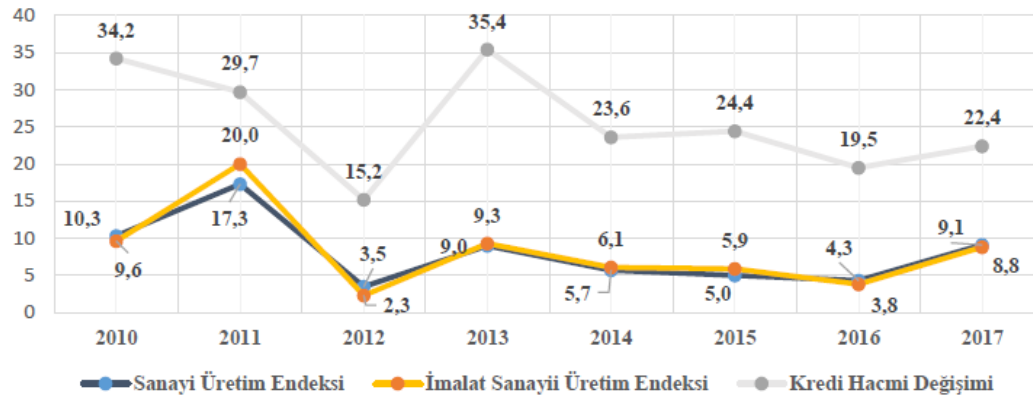
Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi, sanayi ve imalat sanayii üretimlerinde, 2017'de kayda değer bir artış trendi yakalamıştır.

Tablo 2: Türkiye İçin Yapılan Seçilmiş KGF Çalışmaları

Dönem	Sanayi Üretimi Zincirlenmiş Hacim (2009=100)	Sanayi Üretim Endeksi (%)	İmalat Sanayii Zincirlenmiş Hacim (2009=100)	İmalat Sanayii Üretim Endeksi (%)	KOBİ + Ticari ve Kurumsal Krediler Hacmi (Milyar TL)	Kredi Değişim Oranı (%)
2010	203,1	10,3	166,0	9,6	353	34,2
2011	238,2	17,3	199,2	20,0	458	29,7
2012	246,7	3,5	203,7	2,3	528	15,2
2013	268,9	9,0	222,7	9,3	715	35,4
2014	284,1	5,7	236,2	6,1	884	23,6
2015	298,5	5,0	250,1	5,9	1.100	24,4
2016	311,4	4,3	259,8	3,8	1.315	19,5
2017	339,7	9,1	282,8	8,8	1.610	22,4

2016 sonu itibariyle, KGF ve vergi indirimleri gibi teşvik ve tedbirlerin de etkisiyle sanayi ve imalat sanayii üretimlerinin önemli ölçüde arttığı görülmektedir. Sanayi üretim hacmi 2016 sonu 311,4 milyar TL'ye %9.1 artarak 2017 sonunda 339.7 milyar TL'ye yükselmiştir. İlgili %9,1'lik artış oranı 2011 beriki en yüksek artış olmuştur. Benzer şekilde imalat sanayii üretim hacminin de %8,8 artışla 259,8 milyar TL'deyken, 282,8 milyar TL'ye yükseldiği görülmektedir. Bu %8,8'lik artış da 2013 yılından beriki en yüksek artış oranıdır. KGF desteğiyle kullanılan kredilerin ilgili sektörlerde işlendiği düşünülürse, söz konusu artışlarda KGF kredilerinin rolünün oldukça büyük olduğu ortaya çıkacaktır.

Diğer taraftan aşağıdaki şekilden görüldüğü gibi, 2009–2017 yılları arasında kredi hacminin yıllık değişim oranı ile sanayi ve imalat sanayii üretim endeksleri aşağıda gösterilmiştir.

Şekil 2: Kredi Hacmi Değişimi ile Sanayi ve İmalat Sanayii Üretim İlişkisi

Şekilde, ilgili değişkenlerin trendlerinin neredeyse aynı yönde olduğu, yani kredi hacmi değişim oranının arttığı dönemlerde, sanayi ve imalat sanayii üretim endekslerinin de arttığı, yatay seyrettiği dönemlerdeyse söz konusu endekslerin de yatay seyrettiği gözükmektedir. Sonuç olarak, kredi hacmindeki genişlemeyle, sanayi ve imalat sanayii üretimleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir.

3.3. İstihdam Üzerindeki Etkileri

KOBİ'ler tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de, ufak bütçeli yatırımlarına oranla çok kişiye istihdam imkânı veren; görece ufak işletme yapılarından dolayı ekonomik dalgalanmalardan daha az etkilenen, teknolojik değişimlere daha yatkın, talep değişiklik ve çeşitlerine daha kolay uyum sağlayan kuruluşlardır. İlgili yatırımların artması da işsizlik ile mücadelede en etkili çözümlerden birisidir.

Aşağıdaki tablodaki verilere göre, 2016 yılının sonunda %12,2 seviyesinde olan işsizlik oranı, belirgin bir şekilde azalıp, 2017 sonunda %10,3'e gerilemiştir. Yani işgücüne katılım oranındaki artış, işsizlik oranında önemli ölçüde düşüşe yol açmıştır. Ülke genelinde 15 yaş ve üzerindeki işsiz sayısı 2016 sonunda 3.744 bin kişiye, 2017 sonunda 3.284 bin kişiye düşmüştür. Aynı dönemde, %14,4 olan tarım dışı işsizlik oranı %12,3'e gerilemiştir. Mevsimsel etkilerden arındırılmış işgücüne katılım oranı da 2016 sonunda %52,0'ken, 2017 sonunda %52,8'e yükselmiştir.

Tablo 3: Mevsimsel Etkilerden Arındırılmış Temel İşgücü Göstergeleri

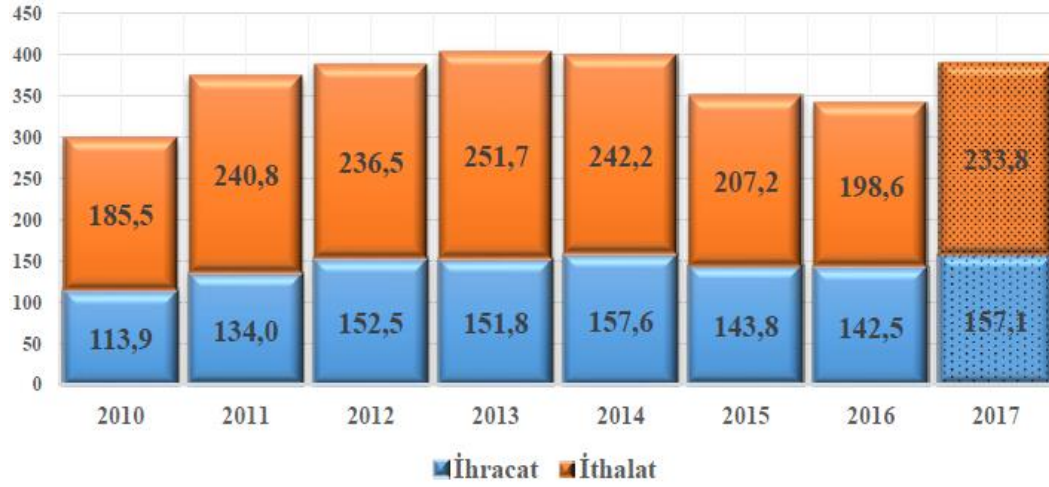
Dönem	İşgücü (Bin)	İstihdam (Bin)	İşsiz Sayısı (Bin)	İşgücüne Katılım Oranı(%)	İstihdam Oranı (%)	İşsizlik Oranı (%)	Tarım Dışı İşsizlik Oranı (%)
2010-Q4	24.679,7	22.104,7	2.575,0	46,3	41,4	10,4	12,8
2011-Q4	25.526,3	23.337,7	2.188,3	47,0	42,9	8,6	10,5
2012-Q4	26.659,0	24.331,0	2.327,7	48,2	44,0	8,7	10,6
2013-Q4	27.037,3	24.521,0	2.516,3	47,9	43,5	9,3	11,1
2014-Q4	28.979,3	25.884,7	3.094,7	50,6	45,2	10,7	12,7
2015-Q4	29.818,7	26.660,0	3.158,7	51,2	45,8	10,6	12,6
2016-Q4	30.745,0	27.001,0	3.744,7	52,0	45,7	12,2	14,4
2017-Q4	31.767,0	28.482,7	3.284,3	52,8	47,3	10,3	12,3

Sonuç olarak, kredi hacmindeki artış ile istihdam oranı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir. Yani KGF kredileri başta olmak üzere, hükümet tarafından uygulanan diğer teşvik politikaları ekonomiyi canlandırarak işsizliği azaltabilmiştir. Kullanılan kredilerle üretimin ve dolayısıyla ekonomik büyümenin artması, işletmelere daha çok kişiye istihdam sağlama olanağı vermiştir. 2017 yılı KGF Faaliyet Raporu'nda da belirtildiği gibi, KGF kefaletlerini kullanan işletmeler, 2017 sonu itibarıyla, 2016 sonuna göre yaklaşık %8'lik bir istihdam artışı sağlamıştır. Bu oran da yaklaşık 260 bin kişiye karşılık gelmektedir.

3.4. Dış Ticaret Üzerindeki Etkileri

Ekonomide ilgili dönemlerdeki teşvik ve desteklerin de etkisiyle ihracat ve ithalat hacimlerinde de artış meydana gelmiştir. Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış dış ticaret verilerine göre; 2017'de ihracat önceki yıla göre %10,2 artarak 157,05 milyar

USD'ye, ithalat ise %17,7 artarak 233,79 milyar USD'ye yükselmiştir. Toplam dış ticaret hacmi de 390,84 milyar USD olmuştur.

Şekil 3: 2010 -2017 Yılları Arası Dış Ticaret Verileri (Milyar USD)

Yurtiçi iktisadi faaliyetlerin; 2017 yılı süresince kullanılan KGF destekli krediler ve diğer önemli teşviklerin de etkisiyle canlanan tüketim harcamaları, güçlü seyreden mal ve hizmet ihracatı ve onun da dolaylı olarak besleyip yol açtığı ithalat yoluyla canlandığı söylenebilir. Ayrıca ilgili yılda, KGF kefaleti kapsamında 7.568 ihracatçıya 27,7 milyar TL ihracat kredisi kullanılmıştır. Kullanılan toplam kredilerde, ihracat ve döviz kazandırıcı faaliyeti olan işletmelerin payı yaklaşık %12,8 olarak olmuştur. Yani 2017 yılındaki kayda değer büyümenin, hem nihai yurtiçi talep hem de dış ticaretin olumlu katkısı ile oluştuğu söylenebilir.

4. UYGULAMA

Milli gelirin oluşumunda; mal ve hizmet ile sonrasında tüketiciye ulaşmasındaki tüm süreçleri içeren yatırım, imalat, sanayi, ticaret ve ihracat aşamaları ile bunlara değer katan insan gücünün göstergesi istihdam oldukça önemlidir. Ayrıca ilgili makroekonomik büyüklüklerin oluşumunda başlangıç noktası sayılabilecek kredilerin kefalet hacmi ve kullanıcısı işletmeler de gelir yaratan ilgili unsurları desteklemekte ve oluşturmaktadır. Dolayısıyla ilgili unsurlar arasındaki bağlantı da oldukça önemli bir konudur.

Ekonomi kapsadığı veya etkilediği tüm alanların etkileşim içinde olduğu karmaşık bir sistemdir. Yapılan ekonometrik çalışmalar ve kurulan modeller de bu karmaşık yapıyı anlamlandırma açısından önem taşımaktadır. İlgili modeller, zaman (yıl) ve mekân (ülke) unsurlarının yarattığı değişkenlerin incelemeye alınmasına göre çeşitli biçimlerde kurulabilmektedir. Bu çalışmada da uygulama bölümünde birden çok yıla ve ülkeye ait verinin incelenerek; sağlıklı ilişkiler ve kapsamlı bağlantılar kurulmasına izin veren panel veri analizi kullanılmıştır. Panel veri analizinin kullanılmasıyla, değişkenlerin birbirini izleyen önceki değerleri arasındaki korelasyon dikkate alınmakta ve ayrı ayrı grupların etkilerinin hesaplamalara dahil edilmesi sağlanabilmektedir (Baltagi, 2005: 3-5).

Çalışma, 37 OECD üyesi ülkeden aşağıdaki 12 tanesi ile yapılmıştır.

Avusturya	Fransa	Macaristan	Portekiz
Belçika	Almanya	İtalya	İspanya
Çek Cumhuriyeti	Yunanistan	Polonya	Türkiye

Analiz için seçilen 12 ülke sırasıyla kredi garantörlüğü uygulamasının varlığı ve veri alınan 2009- 2017 arası ve yılları dâhil 9 yıl boyunca uygulamanın devam etmesi ile ülkelerin ekonomik yapı ve göstergelerinin üzerinde çalışmayı gerektirecek bir derinlik ve standarda sahip olması kriterleri gözetilerek belirlenmiştir.

4.1 Uygulamada Kullanılan Veri Seti ve Değişkenler

Analizde bağımsız değişkenler olarak kullanılan, kredi garantörlüğü uygulamalarını niteleyen kişi başına düşen kefalet hacmi ve kefalet sayısının yanında; makroekonomik göstergeler ise GSYİH, ekonomik büyüme ve milli gelir ile ilgili literatür taraması yapılarak ve ilgili kredilerin kullanımının etkilediği ya da etkilendiği sektör ve alanlar dikkate alınarak seçilmiştir.

Söz konusu değişkenler ve değişkenlere ait verilerin hangi kaynaklardan alındığı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4: Değişkenler ve Veri Kaynakları

Değişkenler		Kaynak
Kişi Başı Milli Gelir	kgelir (\$)	https://tadata360.worldbank.org
Kişi Başı Kefalet Hacmi	khacim (€)	https://aecm.eu/
Kefalet Sayısı	sayı	https://aecm.eu/
Yatırım Hacmi	yatırım (\$)	https://tadata360.worldbank.org
İhracat Hacmi	ihracat (\$)	https://wits.worldbank.org
Ticaret Hacmi	ticaret (\$)	https://wits.worldbank.org
Sanayi Hacmi	sanayi (\$)	https://tadata360.worldbank.org
İmalat Sanayii Hacmi	imalat (\$)	https://tadata360.worldbank.org
İstihdam Oranı	istihdam (%o.)	https://tadata360.worldbank.org

4.2 Panel Veri Analizi

Ekonometrik araştırmalarda, çok farklı veriler kullanılabilir. Kullanılan veri türleri, yapılarına uygun modellerle incelenmelidirler. Zamanın belirli bir noktasındaki, yani zaman sabitken, herhangi bir değişkenin farklı birimlerden elde edilen verileri yatay kesit verilerini oluşturur. Bir değişkenin farklı zaman dilimleri içinde değişimini gösteren seriler ise zaman serisi verilerini oluşturur (Gujarati, 2004: 25-27).

Zaman serileri ile yatay kesit serileri birlikte kullanılarak tahmin edilen analiz yöntemine panel veri analiz yöntemi denilmektedir. Analizde kullanılan değişkenlerin dikey boyutunu ülkeler, kurumlar, mallar gibi birimler; yatay boyutunu ise analizde

kullanılan değişkenlerin belli bir dönemde ele alınan zaman boyutu oluşturmaktadır (Wooldridge, 2002: 452).

Literatürde herhangi bir konuda hem birimlere hem de zamana göre analizin uygun olduğu durumda, hem birim hem de zaman boyutları için ayrı ayrı inceleme yapılabilir. Ancak ayrı modellerle yapılan bu analizler karmaşık ilişkilere sebep olabilecektir. Öte yandan bazı iktisadi çalışmalarda sadece zaman ya da sadece birim boyutunun yetersiz kaldığı da görülmektedir. Zaman ve birim boyutlarının bir arada incelendiği, zaman serisi ve yatay kesit verilerinin birleştirilmesiyle oluşan verilere, “Panel Veri” denmektedir. Analizlerde yaygın olarak kullanılan panel veri setlerine; OECD'nin ülkeler için yıllar bazında derleyip yayınladığı veri setleri örnek gösterilebilir (Greene, 2011: 343-344).

Panel veri analizinde kullanılan yöntemler modelin zaman boyutundaki yapısına göre farklılık gösterir. Zaman boyutu yapısına göre panel veri; dengeli panel veri ve dengesiz panel veri olmak üzere ikiye ayrılır. T sayıda zamana ilişkin gözlemler yatay kesitte bulunan tüm birimler $i = 1,2,3, \dots, n$ için aynıysa dengeli panel veri söz konusudur. Ancak panel verideki en az bir birime ilişkin gözlem farklı sayıdaysa bu veriye dengesiz panel veri adı verilir (Frees, 2004: 4).

Bu çalışmada kişi başı milli gelir ile açıklayıcı değişkenler arasındaki ilişki 2 farklı dengeli panel veri modeli olarak tahmin edilmiştir. Her iki model için de; öncelikle kendi değişkenleriyle sabit etkili ve tesadüfi etkili tahmin modelleri kurulmuş, sonrasında uygun model Hausman testi yapılarak belirlenmiştir. Hausman testi sonuçlarına göre bu aşamadan sonraki analizlere tesadüfi etkili model ile devam edilmesinin gerektiğine karar verilmiştir.

Tesadüfi etkili modelin ekonometrik varsayımlara uygunluğuna bakılmak üzere, yine her iki modele de, otokorelasyon, değişen varyans, yatay kesit bağımlılığı testleri uygulanmıştır. Ortaya çıkan varsayımlardan sapmaları ortadan kaldırmak amacıyla Robust standart hataları kullanılıp, söz konusu varsayımlardan sapmalar düzeltilmiştir (Güriş ve diğerleri, 2018: 5-94).

4.2.1. Model 1

Bu modelde kişi başı milli gelirin oluşumunda; kredi garantörlüğü uygulamalarının etkisini ölçmek için kişi başı kefalet hacmi (b_khacim) ve kefalet sayısı ($b_sayı$), sanayi üretiminin etkisini ölçmek için yatırım ($b_yatırım$) ve sanayi (b_sanayi) hacimleri; dış ticaret işlemlerinin etkisi ölçmek için de dış ticaret ($b_ticaret$) ve ihracat ($b_ihracat$) hacimleri kullanılmıştır.

Tablo 5: Robust Panel Veri Modeli (1.1)

Bağımlı Değişken:				
b_kgelir		Wald chi2(6)= 1039.25		
Gözlem Sayısı: 108		Prob > chi2 = 0.0000		
Açıklayıcı Değişkenler	Katsayı	Std.Hata	z	p> z
b_khacim	1.977371	1.152968	1.72	0.086 *
b_sayı	-1.154953	.5860185	-1.97	0.049 **
b_yatırım	.4032047	.5427616	0.74	0.458
b_ithracat	-6.210695	1.569588	-3.96	0.000 ***
b_ticaret	4.701912	.8595911	5.47	0.000 ***
b_sanayi	-1.79257	.5460433	-3.28	0.001 ***
Sabit	28.61858	.6870183	41.66	0.000 ***

NOT: ***, **, * sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde anlamlı olan test değerlerini göstermektedir.

Robust tahminci yardımıyla elde edilen yukarıdaki ilk modelde; yatırım hacmi (b_yatırım) değişkeni tahmin sonucunda istatistiksel olarak anlamsız çıktığından modelden çıkarılarak model tekrar tahmin edilmiştir.

Tablo 6: Robust Panel Veri Modeli (1.2)

Bağımlı Değişken:				
b_kgelir		Wald chi2(5)= 667.57		
Gözlem Sayısı: 108		Prob > chi2 = 0.0000		
Açıklayıcı Değişkenler	Katsayı	Std.Hata	z	p> z
b_khacim	3.086586	1.364915	2.26	0.024 **
b_sayı	-2.221313	.6928892	-3.21	0.001 ***
b_ithracat	-6.458374	.425003	-15.20	0.000 ***
b_ticaret	5.075777	.2710063	18.73	0.000 ***
b_sanayi	-2.187271	.2302101	-9.50	0.000 ***
Sabit	28.85027	.681006	42.36	0.000 ***

NOT: ***, **, * sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde anlamlı olan test değerlerini göstermektedir.

Tablo da verilen tahmin sonuçlarına göre model genel olarak anlamlı gözükmektedir. Diğer bir ifade ile modelin bir bütün olarak geçerli olduğu ve elde edilen tahmin katsayılarına güvenilerek değerlendirilmeler yapılabileceği söylenebilir.

Modelin ekonometrik olarak yazılışı aşağıdaki şekildedir;

$$b_kgelir_{it} = 28.85 + 3.08 b_khacim_{it} - 2.22 b_sayi_{it} - 6.45 b_ithracat_{it} + 5.07 b_ticaret_{it} - 2.18 b_sanayi_{it} + X_{it}$$

Söz konusu modelde elde edilen sonuçlar iktisadi olarak açıklanabilmekte olup, anlamlı olarak yorumlanmaktadır. Diğer değişkenlerin etkisi sabit iken kişi başı milli geliri; kişi başı kefalet hacmindeki yüzde 1'lik artış %3.08 arttırmakta ve dış ticaret

hacmindeki yüzde 1'lik artış %5.07 arttırmaktadır. Öte yandan kişi başı milli geliri; kefalet sayısındaki yüzde 1'lik artış %0.22 azaltmakta, ihracat hacmindeki yüzde 1'lik artış %6.45 azaltmakta ve sanayi hacmindeki yüzde 1'lik artış %2.18 azaltmaktadır.

İlgili ülkelerin kişi başı milli gelir düzeylerini dolar cinsinden tahmin edebilmek için, yukarıdaki modele bağımsız değişken olarak yer alan Dolar, Euro, adet veya oran cinsindeki ilgili büyüklükleri yerine koymak ve varsa indirgenmiş verileri tekrar büyütmek yeterli olacaktır.

4.2.2.Model 2

Bu modelde kişi başı milli gelirin oluşumunda; kredi garantörlüğü uygulamalarının etkisini ölçmek için kişi başı kefalet hacmi (b_khacim) ve kefalet sayısı (b_sayı), sanayi üretiminin etkisini ölçmek için sanayi (b_sanayi) ve imalat sanayii (b_imalat) hacimleri; dış ticaret işlemlerinin etkisi ölçmek için de ihracat (b_ihracat) hacmi, istihdam düzeyinin etkisini ölçmek için de ile istihdam oranı (b_istihdam); kullanılmıştır.

Tablo 7: Robust Panel Veri Modeli (2)

Bağımlı Değişken:				
b_kgelir		Wald chi2(6)= 1039.25		
Gözlem Sayısı: 108		Prob > chi2 = 0.0000		
Açıklayıcı Değişkenler	Katsayı	Std.Hata	z	p> z
b_khacim	9.838916	1.00154	9.82	0.000 ***
b_sayı	-1.912026	.4183841	-4.57	0.000 ***
b_ihracat	5.610535	.2216718	25.31	0.000 ***
b_imalat	-26.44347	1.35341	-19.54	0.000 ***
b_sanayi	13.41279	.7801128	17.19	0.000 ***
b_istihdam	5.112295	.2058439	24.84	0.000 ***
Sabit	-5.689329	1.087096	-5.23	0.000 ***

NOT: ***, **, * sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde anlamlı olan test değerlerini göstermektedir.

Tablo da verilen tahmin sonuçlarına göre model genel olarak anlamlı gözükmemektedir. Diğer bir ifade ile modelin bir bütün olarak geçerli olduğu ve elde edilen tahmin katsayılarına güvenilerek değerlendirilmeler yapılabileceği söylenebilir.

$$b_kgelir_{it} = -5.86 + 9.83 b_khacim_{it} - 1.91 b_sayi_{it} + 5.61 b_ihracat_{it} - 26.44 b_imalat_{it} + 13.41 b_sanayi_{it} + 5.11 b_istihdam_{it} + X_{it}$$

Söz konusu modelde elde edilen sonuçlar iktisadi olarak açıklanabilmekte olup, anlamlı olarak yorumlanmaktadır. Diğer değişkenlerin etkisi sabit iken kişi başı milli geliri; kişi başı kefalet hacmindeki yüzde 1'lik artış %9.83 arttırmakta, ihracat hacmindeki yüzde 1'lik artış %5.61 arttırmakta, sanayi hacmindeki yüzde 1'lik artış %13.41 arttırmakta ve istihdam oranındaki yüzde 1'lik artış %5.11 arttırmaktadır. Öte

yandan kişi başı milli geliri; kefalet sayısındaki yüzde 1'lik artış %1.91 azaltmakta ve imalat sanayiindeki yüzde 1'lik artış %26.44 azaltmaktadır.

İlgili ülkelerin kişi başı milli gelir düzeylerini dolar cinsinden tahmin edebilmek için, yukarıdaki modele bağımsız değişken olarak yer alan Dolar, Euro, adet veya oran cinsindeki ilgili büyüklükleri yerine koymak ve varsa indirgenmiş verileri tekrar büyütmek yeterli olacaktır.

5. SONUÇLAR

Ülkemizin de içinde bulunduğu coğrafyada son yıllarda yaşanan gelişmeler ve yarattığı jeopolitik riskler; ekonomiyi de her açıdan etkileyip başta finansman olmak üzere bir takım sorunlar yaratarak yeni riskleri de beraberinde getirmektedir. Bu tarz dönemlerde KOBİ'lerin yanında büyük işletmeler bile, hatta bankaların içinde bulunduğu finansal araçlar dâhil; maliyet enflasyonu, tam kullanılmayan kapasiteler, talep yetersizlikleri ve yüksek kısa döviz pozisyonları gibi sorunlar ve etkileriyle başa çıkmak zorunda kalmaktadırlar. Bu kapsamda Türkiye'de üretimin, yatırımın, ihracatın ve istihdamın teşvik edilmesi yoluyla iktisadi faaliyetlerin canlandırılması için bir takım politikalar uygulanmaktadır. Bu yolla da sürdürülebilir bir ekonomik büyümenin sağlanması amaçlanmaktadır.

Özellikle 2017 yılında uygulama alanı genişletilen ilgili politikalar yoluyla; istihdamı arttırıcı tedbir ve teşvikler, KGF gibi ticari kredi ve teminat koşullarını iyileştiren uygulamalar, konut ve dayanıklı tüketim mallarına yönelik destekleyici iktisadi yaklaşımlar ağırlık kazanmıştır. Bu ağırlığın artması ve ekonominin diğer alanlarına yansısıyla birlikte iktisadi faaliyetlerde kayda değer bir toparlanma olduğu sıkça dile getirilmiştir.

Söz konusu uygulamalardan en etkili ve kapsayıcı olanının Hazine destekli KGF kapsamındaki kredilerin olduğu söylenebilir. Özellikle Bakanlar Kurulu'nun 2016/9538 sayılı kararıyla, Hazine destekli kredilere sağlanacak kefalet desteği limitinin toplamda 20 milyar TL'den 250 milyar TL'ye kadar çıkartılması, ülke ekonomisi açısından çok önemli bir dönüm noktası olmuştur. 2017 sonu itibarıyla ilgili limitin neredeyse tamamen kullanılması, KGF'yi, piyasada parasal bolluk sağlayarak ekonomik aktiviteleri canlandırması yoluyla büyümeyi sağlayan en temel unsurlardan birisi haline getirmiştir. Ekonomik büyümenin yanında; istihdam imkânlarının genişlemesiyle işsizliğin azalması, dış ticaret hacminin artması ve sanayi üretim hacimlerindeki artışlar da birbirini destekleyen, besleyen ve etkileyen ekonomik ilişkiler yaratmıştır. Bu ilişkilerin yönü ve niteliği açısından da yapılan çalışmalar ayrıca önem kazanmıştır.

Bu bağlamda oluşturulan birinci ekonometrik modelde büyümeyi niteleyen kişi başı milli gelirin oluşumunda; kredi garantörlüğü uygulamalarının etkisini ölçmek için kişi başı kefalet hacmi ve kefalet sayısı, sanayi üretiminin etkisini ölçmek için yatırım ve sanayi hacimleri; dış ticaret işlemlerinin etkisi ölçmek için de dış ticaret ve ihracat hacimleri kullanılmıştır. İlgili modelin oluşturulduğu son aşamasında, yatırım hacmi istatistiksel olarak anlamsız çıktığından modelden çıkarılmıştır. Son haliyle kişi başı

milli gelir düzeyinin oluşumuna; kefalet hacmi ve dış ticaret hacminin pozitif, kefalet sayısı ile ihracat ve sanayi hacimlerinin negatif etki ettiği bulunmuştur.

İlgili modelde, kişi başı milli gelirin belirlenmesinde dış ticaret işlemlerinin etkisinin büyük olduğu gözükmektedir. Kişi başı milli gelirle ilişkilerine bakıldığında; ihracat hacminin negatif, dış ticaret hacminin ise pozitif yönlü bir ilişkiye sahip olması ise, modelde değişken olarak ele alınmasa dahi, ithalat hacminin dengeleyici unsur olarak model üzerindeki etkisini göstermektedir. Ayrıca benzer durum kredi garantörlüğü uygulamalarının etkisini incelerken de fark edilmektedir. Kişi başı kefalet hacmi, kişi başı milli gelirle pozitif yönlü bir ilişkiye sahipken; kefalet sayısı ise negatif yönlü bir ilişki halindedir. Bu durum da, kefalet hacmi arttırılmadığı takdirde kefaleti kullanan işletme sayısının artmasının kişi başı milli geliri arttırıcı bir etkisinin olmayacağı, asıl gelir artışının daha az işletmenin daha çok kefalet almasıyla sağlanabileceği görülmektedir.

İkinci ekonometrik modelde ise, kişi başı milli gelirin oluşumunda; kredi garantörlüğü uygulamalarının etkisini ölçmek için kişi başı kefalet hacmi ve kefalet sayısı, sanayi üretiminin etkisini ölçmek için sanayi ve imalat sanayii hacimleri; dış ticaret işlemlerinin etkisi ölçmek için ihracat hacmi, istihdam düzeyinin etkisini ölçmek için de istihdam oranı kullanılmıştır. İlgili modelde; kişi başı milli gelir düzeyinin belirlenmesinde kefalet, ihracat ve sanayi hacimleri ile ilk modelde ele alınmayan istihdam oranı gelire pozitif yönlü etki ederken; kefalet sayısı ve imalat sanayii hacmi ise negatif bir etkiye sahiptir.

Bu modelde; kişi başı milli gelir düzeyinin belirlenmesinde kredi garantörlüğü uygulaması etkisinin ilk modeldeki doğrultuda olduğu görülmektedir. Ancak bu modelde pozitif yönlü ilişkiye sahip kişi başı kefalet hacminin geliri etkileme gücü ilk modele göre daha fazla iken; negatif yönlü ilişkiye sahip kefalet sayısının etkisi daha azdır. İlk modelde ele alınmayan istihdam oranıyla; toplam dış ticaret ve dolayısıyla ithalat hacminin bu modelde gözlenmemesi sebebiyle, ilişkisi negatif olan ihracat hacminin gelirle pozitif yönlü ilişkisi olduğu görülmektedir. Ayrıca mal ve hizmet üretiminin gelir üzerindeki etkisini gösteren; imalat sanayii hacmi negatif, sanayi hacmi ise pozitif bir etkiye sahiptir. Bu durum; imalat sanayii hacminin döviz kuru ve ithal ara girdiye duyduğu gereksinimin, katma değer katılarak mal ve hizmet haline getirildiği sanayi hacmi noktasında azaldığını göstermektedir.

İlgili iki farklı modelde kurulan ilişkiler çerçevesinde; kredi garantörlüğü kapsamında kefalet verilerek kullanılan kredilerin hacminin artmasının, kişi başı milli gelir düzeyini de arttırarak ekonomik büyüme sağlayacağı temel sonucuna varılmıştır. Bu varsayım her iki modelde de doğrulanmıştır. Bu varsayım ve modellerdeki ilişkiler saklı kalmak üzere, sürdürülebilir büyümenin sağlanabilmesi için aşağıdaki tespitlerin önemi ortaya çıkmıştır.

- 1- İlgili aynı birim kefaletlerden yararlanan işletme sayısı arttıkça, milli gelirin pozitif etkilenme düzeyi azalmaktadır. Bu sebeple; kefaletlerin, finansman ve kefalet ihtiyacı da aynı oranda olacağından, görece daha büyük işletmelere verilmesi ya da kefalet verilecek işletme sayısı çok tutulmak

isteniyorsa da verilecek kefalet hacminin de yüksek tutulması milli gelir seviyesinin artışı açısından önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

- 2- İhracatın, toplam dış ticaret hacmiyle birlikte ele alınmadığı modelde milli gelir düzeyine etkisi pozitifdir. Ancak etkisinin negatif olduğu ve toplam dış ticaret hacmiyle birlikte ele alındığı modelde ise, toplam dış ticaret hacminin milli gelire etkisi pozitifdir. Yani ihracat, ithalatın etkisi altında yapılıyorsa ya da diğer bir ifadeyle ithalata bir şekilde bağımlıysa milli gelir düzeyine etkisi pozitif olurken; ithalattan bağımsız yapıldığı düzeyde milli gelir düzeyine etkisi de negatif olmaktadır.
- 3- Sanayi üretimi, imalat sanayii ile birlikte ele alınmadığı takdirde milli gelir düzeyine negatif etkilerken; yine etkisi negatif olan imalat sanayii ile birlikte modele dâhil edildiğinde ise milli geliri pozitif etkilemektedir. Yani daha çok ithal ara mal ve hammaddeye dayalı imalat sanayii ile katma değeri yaratılan sanayi sektörü paralel geliştirilerek milli gelir düzeyi de arttırılabilir.
- 4- İstihdam oranı da, yukarıda ele alınan temel varsayım ve ekonomik ilişkiler olabildiğince sağlandığı durumda artarak, milli gelir düzeyini pozitif etkilemektedir.

6.KAYNAKÇA

- Alptekin, E. (2009). Küresel Krizin Türkiye Ekonomisi ile Sanayisine Yansımaları ve Dipten En Az Zararla ıkış Yolları, http://www.izmir.org.tr/portals/o/iztogenel/dokumanlar/kuresel_krizin_turkiye_ekonomisi_ile_sanayisine_yansimalari_e_alptekin_26.04.2012%2019-31-42.pdf.
- Baltagi B. H. (2005). *Econometric Analysis of Panel Data*. 3. Baskı, London: John Wiley and Sons.
- Bayar, Y. (2012). Girişimcilik Finansmanında Risk Sermayesi ve Melek Finansmanı, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 7(2), 133-144.
- Büyükaslan, A., & Tiryakioğlu, M. (2016). Girişimci Devlet, Yenilikçi Finansman: Türkiye İçin Bir Politika Arayışı, *Journal of Business Research Türk*, 8(1). 592-618.
- Değirmenci, G. (2011). Türkiye ve Dünya'daki Kredi Garanti Sistemleri, Türkiye'deki KGF A.ř.'nin Kefalet Hacminin ve İşlerliğinin Arttırılabilmesi İçin Yapılabilecekler, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Duramaz, S. (2017). Banka Kaynaklarının KOBİ'lere Ayrıcalıklı Sunumu: Kredi Garanti Fonu ve Farklı Ülke Uygulamaları, *Mali özüm Dergisi*, (140), 13-29.

- Emir, M. (2011). Finans Kaynakları ve Samsun'daki KOBİ'lerin Durumu, Samsun Sempozyumu,
https://www.researchgate.net/publication/274194691_Finans_Kaynaklar_i_ve_Samsun%27daki_KOBI%27lerin_Durumu
- Frees E. W. (2004). Longitudinal and Panel Data: Analysis and the Applications in the Social Sciences. U.K.: Cambridge University Press.
- Gök, R., & Uçar, M. (2013). Diyarbakır'da Faaliyet Gösteren KOBİ'lerin Finansman Sorunu Çözümünde Kredi Garanti Fonu, *Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi*, 32 (1), 117-146.
- Greene W. H. (2011). *Econometric Analysis*. 7. Baskı. A.B.D.: Prentice Hall.
- Gujarati D. N. (2004). *Basic Econometrics*. 4. Baskı. A.B.D.: McGraw-Hill.
- Güriş S. vd. (2018). *Uygulamalı Panel Veri Ekonometrisi*. 1. Baskı. İstanbul: Der Yayınları.
- IMF. (2018). *World Economic Outlook*, April.
- KGF. (2018) 2017 Faaliyet Raporu, Nisan
- OECD. (2018). *Developments in Individual OECD and Selected Non-Member Economies*, October.
- Önkol, G., & Küçükkocaoğlu, G. (2016). "Türkiye'deki Kredi Garanti Fonu A.Ş.'nin Kefalet Hacminin ve İşlerliğinin Arttırılabilmesi İçin Yapılabilecekler", 13. Uluslararası Muhasebe Konferansı,
https://www.researchgate.net/profile/Gueray_Kuecuekkocaoglu/publication/313900513_TURKIYE%27DEKI_KREDI_GARANTI_FONU_AS%27NIN_KEFALET_HACMININ_VE_ISLERLIGININ_ARTTIRILABILMESI_ICIN_YAPILABILECEKLER/links/58af020eaca2725b5411b49/TUeRKIYEDEKI-KREDI-GARANTI-FONU-ASNIN-KEFALET-HACMININ-VE-ISLERLIGININ-ARTTIRILABILMESI-ICIN-YAPILABILECEKLER.pdf
- Özdemir, Y., & Mazgal, S. (2012). Bir Kariyer Tercihi Olarak Girişimcilikte Dışsal Faktörlerin Etkisi: Sakarya Örneği, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 7(1), 87-102.
- Üstün, N. (2016). Kredi Garanti Fonu: Dünyadaki Örnekler ve KOBİ'lere Sağladığı Destekler, <http://www.kto.org.tr/d/file/kredi-garanti-fonu-ve-kobilere-destekleri---nazli-ustun-+.20160517114600.pdf>.
- Wooldridge J. (2002). *Econometric Analysis of Cross Section and Panel Data*. United States of America: The Mit Press.

Yazıcı, M. (2010). KOBİ Finansmanına Alternatif Destek: Hazine Garantili Kredi Garanti Fonu Kefaleti, Maliye Finans Yazıları, 24(88), 79-96.

Zerenler, M., & Bayındır, S. (2011). KOBİ Kredileri ve Kefalet Destekleri Kredi Garanti Fonu A.Ş. Örneği,
<http://acikerisim.ticaret.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11467/514/M00341.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

<https://aecm.eu/>

<https://tcdata360.worldbank.org>

<https://wits.worldbank.org>

<https://www.hazine.gov.tr>

<https://www.kgf.com.tr>